

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

E. G. W. *Gamla minnen från Delsbo och Bjuråker*. Gefle 1893.
 Gefleposten 1881-12-06. Delsbo kyrka (artikel)
 Grunnesjö, Lars. Kyrkogårdsföreståndare. Muntliga uppgifter juli och september 2004.
 Läns museet Gävleborg: Topografiska arkivet
 Läns museet Gävleborg: Ärendearkivet
 Riksantikvarieämbetet, Antikvarisk-topografiska arkivet
 Riksantikvarieämbetet, Byggnadsregistret
 Swartling, Ingrid. *Delsbo kyrka. Hälsinglands kyrkor V*. Uppsala 1954.
 Swartling, Ingrid, *Delsbo kyrka. Hälsinglands kyrkor V*. 2:a uppl. Omarbetad av B. I. Kilström. Uppsala 1979.

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1200-talet	En gråstenskyrka uppförs. Rektangelformad plan med rakslutet kor i öster av den modell som var vanlig i hela Norrland under tidig medeltid.	Swartling, I, 1979
1300-1500-tal	Kyrkan utvidgas i två etapper mot väster, men årtal för ombyggnaderna är okänt. Den senare utbyggnaden innebär att kyrkan får en säregen - form ca 40 gånger 8,5 meter. På norra sidan fanns en sakristia och på södra sidan två tillbyggnader, ett vapenhus och en "lill-kyrka".	Swartling, I, 1979
1520	Kyrkan förses med målningar av Måns Gadh.	Swartling, I, 1979
1649-50	En predikstol till kyrkan tillverkas av snickaren Peder Olofsson från Kämsta i Ljusdal och sätts upp mellan fönstren på södra väggen.	Swartling, I, 1979/ E. G. W. 1893
1653	Läktare och bänkar byggs. Kyrkgolvet upphöjs.	Swartling, I, 1979
1655	Läktarbarriärerna målas med bibliska porträtt.	E. G. W. 1893
1658	En klockstapel uppförs av Olof Bengtsson, "tornbyggaren från Liusdal".	Swartling, I, 1979
1660	En orgel som placeras i koret byggs av orgelbyggaren Petter Hansson Theel från Bollnäs.	Swartling, I, 1979
1666	En läktare för "quinfolken" byggs på södra sidan av kyrkorummet.	Swartling, I, 1979
1690	Ett fönster på västra gaveln utvidgas och "förbättras".	Swartling, I, 1979
1708	Södra läktaren utökas och fönstret vid predikstolen förstoras. Väggarnas målningar överkalkas, men valven lämnas orörda.	Swartling, I, 1979
1724	Orgeln flyttas från koret och placeras på en nybyggd läktare längst bak i kyrkan. Samtidigt repareras och tillökas orgeln av Johan Beyer från Härnösand.	Swartling, I, 1979/ E. G. W. 1893
1727	Interiöra förändringar. Det medeltida altarskåpet flyttas till sakristian och övriga medeltida skulpturer placerades i klockstapeln. Korskranket byts mot två pyramider och en genombruten bänkskärm. Orgeln, som tidigare varit omålrad, målas. Predikstolen	Swartling, I, 1979

	får en egen uppgång, mm.	
1728	En port tas upp mot väster och förses med stentrappa på utsidan. En kvinnoläktare byggs i väster. Mittgången breddas och bänkinredningen byggs om.	Swartling, I, 1979
1735	Klockstapeln tas ned på grund av rötskador och en ny uppförs.	Swartling, I, 1979
1739	Nytt orgelverk byggs av Olof Hedlund från Stockholm och orgelläktaren byggs ut.	Swartling, I, 1979
1740	Prästgården, klockstapeln och kyrkan brinner ner. Vissa inventarier kan räddas, bl a predikstolskorgen. En ny kyrka byggs samma år under ledning av byggmästaren Anders Olofsson Romberg från Leksand. Den gamla kyrkans östra, norra och västra mur får ingå som en del i den nya kyrkobyggnaden som blir dubbelt så bred som den tidigare och förses tre vida valv av den typ som är utmärkande för Rombergsläktens valvbyggande. Kyrkan byggs av gråsten och får taktäckning av spån på högresta valmade tak.	Swartling, I, 1979/ Gefleposten 1881
1742	Klockstapeln byggs av Jonas Eriksson från Duvnäs i Delsbo. Byggnaden har kvadratisk bottenplan och byggd av bjälkar med spånbeklädnad. Den större och den mindre klockan gjuts på "Östra backen i Stapelskyrkan" av Erik Hillström från Gävle.	Swartling, I, 1979/ Gefleposten 1881
1744	Ny orgel beställs av orgelbyggaren Hedlund från Stockholm. Stora delar av den äldre orgeln återanvänds dock och kombineras med ett nytt pedalverk. Inredningen är i stort sett klar i den nya kyrkan.	Swartling, I, 1979/ Gefleposten 1881
1745	Kyrkoinredningen målas av bygdemålaren Gustaf Reuter.	Swartling, I, 1979
1746	En stor altartavla på duk målas av Hudiksvallsmålaren Paul Mickelsson Hallberg. Ett förgyllt "blomverk" som suttit vid altaret och räddats från branden sågas mitt itu och sätts på orgelns sidor för att avskärma dessa från läktaren.	Swartling, I, 1979
1765	Orgelpiporna täcks med papp som sedan målas av Paul Hallberg.	Swartling, I, 1979
1771	Den mindre kyrkklockan "bräcks" vid ringningen i samband med kungssorgen.	Gefleposten 1881
1782	Stor kyrkostöld i sakristian varefter sakristians ytterdörr mot norr muras igen.	Gefleposten 1881
1787	Klockstapelns storklocka gjuts om av gelbgjutare Lindeberg i Sundsvall.	Swartling, I, 1979
1789	Orgeln renoveras och tillbyggs med tre stämmor av direktör Hammerdahl från Arbrå.	Gefleposten 1881
1796	Kyrktaket uppges vara "mycket bugtigt" vilket leder till att olika ombyggnadsförslag kommer att diskuteras i generationer.	Swartling, I, 1979
1814	Bogårdsmuren av gråsten samt stigluckorna plockas ner och säljs på auktion. Istället tillkommer två järngrindar vid västra ingången.	Swartling, I, 1979
1816	Kyrkogården utvidgas mot söder.	Gefleposten 1881
1835	Hjälpbjälkar sätts in för att stödja takkonstruktionen i kyrkan. En ny ytterdörr tas upp mot norr.	Gefleposten 1881
1836	Kyrkans 11 fönsteröppningar förses med nya fönster.	Gefleposten 1881
1837	Kyrkans fyra ytterdörrar beslås med koppar. Orgeln renoveras av orgelbyggaren Nordström från Ovanåker.	Gefleposten 1881
1852	Den gamla predikstolen byts ut mot en altarpredikstol med baldakin av byggmästaren Norin från Norrala och målas av artisten Blomberg.	Swartling, I, 1979

1877	Takstolarna förstärks med ytterligare hjälpbjälkar på arkitekt Helgo Zettervalls inrådan, efter en besiktning i kyrkan.	Gefleposten 1881/ E. G. W. 1893
1885	Kyrkogården utvidgas kraftigt mot norr och väster. ” <i>Ett prydligt jernstaket på huggen granitsockel har ock uppförts vid vestra, norra och halfva östra sidorna.</i> ”	E. G. W. 1893
1892	Kyrkan byggs om efter ritningar av arkitekt Ekholm i Uppsala samt i vissa delar omarbetade av arkitekt Fritz Eckert, överintendentämbetet. De äldre murarna rivs ned till fönsterbröstningshöjd. Kyrkan uppförs som en treskeppig basilika i romansk stil. Byggnadsarbetet leds av byggmästare A. P. Andersson från Gefle. Även interiören gjordes om. Eckert upprättar ritningar till bänkar, predikstol, altare och läktarbarriär	Swartling, I, 1979/ E. G. W. 1893
1908	Klockstapeln flyttas/ rullas till nuvarande plats.	Swartling, I, 1979
1914	Nytt orgelverk av Erikssons Orgelbyggeri, Gävle.	Swartling, I, 1979
1938	Invändig restaurering efter förslag av arkitekt Einar Lundberg. Den kalkfärgsmålade putsen rengörs med limpa och/eller kalkfärg. I koret insätts nya glasmålningar av Gunnar Torhamn, som även utför dekorativa målningar över dörrarna. Nytt altare utförs. Befintlig altarring förändras och görs öppningsbar framtill. Barriären och dörrarna klädes in med hård masonite. Även predikstolen görs om. Orgelfasadens medeltida bilder avlägsnas med nya skulpterade bilder. Äldre nummertavlor ersätts med nya. Ett vapenhus byggs under läktaren och centralvärme installeras (varmvattensystem). Elektrisk belysning och kraftanläggning installeras. Trätaket kassetter bekläms med skivor av kryssfananer samt listas. Ett pannhus uppförs söder om kyrkan, strax utanför kyrkogården.	ATA/ Swartling, I, 1979
1942	Målningar direkt på putsen i koret utförs av konstnären Gunnar Torhamn. Målningarna flankerar de av samma konstnär utförda glasmålningarna över altaret. Målningarna föreställer Dopet och konfirmandernas första nattvardsgång. En byst av prosten Landgren reses intill klockstapeln.	ATA
1948-52	Förslag till gravkapell efter ritningar av Erik Fant. Gravkapellet uppförs i tegel med underliggande källare. Byggnaden förses med ett brant valmat spånklätt tak som kröns med en hög spira. Redskapsbod uppförs. Befintliga grindar till kyrkogården ersätts med nya av smitt järn.	ATA
1950	En kopia av kyrkans bevarade fattiggubbe i trä tillverkas av konstnären G. Nordin och sätts upp på den ursprungliga järnskodda stocken vid kyrkogårdens västra entré.	ATA
1952	Elektrisk klockringningsanläggning installeras i klockstapeln. Nya klockstockar, vinkelaxlar, kullager och balanskläppar.	ATA
1958	Ny kyrkorgel av Grönlunds orgelbyggeri, Luleå Gammelstad. Den gamla fasaden utnyttjas dock och görs åter ljudande och får därmed ingå i den nya orgeln.	Swartling, I, 1979
1966	Klockstapeln repareras.	ATA
1967	Utvändig renovering efter program upprättat av Lannås ingenjörbyrå, Ljusdal. Taket beläggs med kopparplåt som ersätter den äldre svartplåten, upprättar program.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1969-70	Ombyggnads- och reparationsarbeten i kyrkans sakristia, efter handlingar upprättade av Lannås ingenjörbyrå. Skrudskåp och	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv

	vittrinskåp i sakristian. Ombyggnadsarbeten under läktaren genom att befintligt vapenhus ökas med ca 1,5 meter åt norr och söder för att ge plats åt toaletter och förvaringsutrymmen. Två korta bänkar på vardera sidan tas bort.	
1971-1973	En ny kyrkogård anläggs sydväst om den befintliga.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1973	Invändig renovering. Upprustningen följer ett åtgärdsförslag av professor Sven Ivar Lind. I viss mån återgår man till 1893 års interiör. Även kulört är 1893 års kyrkorum vägledande. Kyrkan får ett nytt enkelt altare av trä. Ombyggnad av korgolvet. I sakristian inreds skåp och en ny entré upptas. De under 1938 års renovering uppsatta skivorna av kryssfanan avlägsnas från taket. De ursprungliga bänkarna byggs om med ändring av svankstödet. Nytt vapenhus och nya toaletter inreds under läktaren. Konservatorsarbeten genomförs. Elinstallationer förbättras delvis.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1981	Delsbo församling köper en kororgel byggd av Grönlunds orgelbyggeri, Gammelstad av Umeå missionsförsamling.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1987	Utökning av befintligt skrudskåp i sakristian. Nya mattor och ny klädsel på altarring.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1992	Omtjarning av klockstapeln. En minneslund anläggs på den nya kyrkogården.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1994	Tillstånd ges till byte av elledningar i kyrkan och klockstapeln.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
1990-talets slut	Nytilverkning av fem staketsektioner i gjutjärn samt sex staketstolpar som ersättning för skadat parti i gjutjärnstaketet mot väster.	Grunnesjö, L. 2004.
1997	Ett bordsaltare placeras längst fram i södra sidoskeppet. Anläggande av mixerbord med sittplats i södra bänkkvarteret. Byte och komplettering av tekniska installationer samt installation av brandlarm. Ommålning av bröstpaneler med linoljefärg.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
2000	Borttagande av en bänk i den nordvästra delen av kyrkorummet.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv
2003/2004	Sanering av äkta hussvamp under golvet i kyrkorummet. Ny konstnärlig utsmyckning av smeden Staffan Thelin vid minneslunden på nya kyrkogården.	Länsmuseet Gävleborg, ärendearkiv/ Grunnesjö, L. 2004.